

1 מוסיפה הברייטא: יכול הייתי לומר שאף תמורת פסח שאבד
2 ונמצא לפני שחיתת הפסח השני, יהיה דינה כן שתקרב בעצמה
3 לשלמים, תלמוד לומר (שמות יב כו) וְאָמַרְתֶּם יָבֵחַ פֶּסַח הוּא, ויש
4 לדרוש מתיבת 'הוא', שדווקא הוא – הפסח הכשר קרב בעצמו,
5 ואין תמורת הפסח שאבד ונמצא קודם הפסח קריבה בעצמה.
6 מברר אביי: היכי דמי – במה מדובר כאן, אילימא – אם נאמר
7 שמדובר באופן שהפסח אבד ונמצא קודם השחיטה והמיר בו
8 ובראשון בהמה אחרת קודם השחיטה, פשיטא – פשוט הדבר
9 תמורה זו אינה קריבה בעצמה לשלמים, שהרי היא נקבעה בשם
10 'פסח' ונדחתה, ולמה נצרך לי קרא ללמד זאת. אלא לאו – אלא
11 ודאי מדובר באופן שנמצא הראשון קודם השחיטה, והמיר בו אחר
12 השחיטה, ומשמיענו הכתוב שגם באופן זה אין התמורה קריבה
13 בעצמה לשלמים.

14 אומרת הגמרא: לכאורה דבר זה הוא תיובתא דרבא – פירכא על
15 דברי רבא [שאמר (לעיל צז) בלשון השני, שאם נמצא הראשון
16 קודם השחיטה, והמיר בו אחר השחיטה, תמורתו קריבה בעצמה
17 לשם שלמים, ובברייטא זו מבואר שאינה קריבה בעצמה
18 לשלמים]. מסיקה הגמרא: תיובתא – אכן פירכא היא, ונדחו דבריו.
19 הגמרא מביאה כלל בבהמה שהוקדשה לפסח ולא ניתן להקריבה:
20 אִמֹר שְׂמוּאֵל, כל אופן ששחטאת מתה – שאם הבהמה היתה חטאת
21 היה דינה למיתה, באותו אופן בקרבן פסח, קרב שלמים. כלומר,
22 הלכה למשה מסיני שחמש חטאות מתות, ולד חטאת, תמורת
23 חטאת, חטאת שמתו בעליה, חטאת שעברה שנתה ואבדה
24 ונמצאת, וחטאת שאבדה וכיפרו בעליה באחרת ונמצאת
25 הראשונה, ונתן שמואל סימן בדיני פסח, שאם אופנים אלו
26 קרו בקרבן פסח, יקרב לשלמים. עוד אמר שמואל, וכל אופן
27 ששחטאת דינה שתיחיה ורועה עד שיפול בה מום ותימכר, באופנים
28 אלו בקרבן פסח, נמי ו-גם] ורועה עד שיפול בו מום וימכר. ובגמרא
29 להלן יתבאר אימתי החטאת רועה.

30 דעה חולקת: ורבי יוחנן אמר, אין הפסח שאבד ונמצא קרב שלמים,
31 אלא באופן שנמצא לאחר השחיטה של הפסח השני שהפריש, אבל
32 אם נמצא קודם השחיטה, ושחט את השני, אף שנמצא לאחר
33 חצות שבו מתחיל זמן שחיטתו, לא יקרב שלמים, אלא ירעה עד
34 שיפול בו מום וימכר. שכיון שנמצא בשעה הראויה לשחיטה,
35 נקבע עליו שם פסח, ובשחיטת השני נדחה הראשון מהקריבה.

36 קושיא על דברי שמואל שכל שבחטאת רועה גם בפסח רועה:
37 מִתְקַרֵּן לָהּ – [מקשה] רב יוסף, וכלל הוא – וכי כלל הוא, והרי
38 חטאת שעברה שנתה הראשונה, שהוא זמן הקרבתה לחטאת,
39 דלרעה אלא – [הולכת], דהיינו שדינה הוא שתרעה עד שתומם
40 ותמכר, דאמר רבי שמעון בן לקיש, חטאת שעברה שנתה, בכל
41 מקום שהיא רואין אותה באילו היא עומדת בבית הקברות שאין
42 הכהן נכנס לשם לשוחטה, כלומר, לא ניתן להתכפר בה, ורועה עד
43 שיפול בה מום ותמכר. ואילו בפסח כי האי גוונא – באופן זה,
44 דהיינו כשעברה שנתו, קרב שלמים, דתניא בברייטא, מה שנאמר
45 בקרבן שלמים (ויקרא יג א) בְּשֵׁב, בא לרבות את קרבן הפסח לאלוהי,
46 שאליתו – [זנבו] קריבה על המזבח, ובששוא אומר באותו פסוק
47 אִם בְּשֵׁב, בא לרבות את קרבן הפסח שעברה שנתו ושלמים הפאין
48 מִחַמַּת פֶּסַח ו-מותר הפסח] לכל מצות שלמים, דהיינו ששפועים
49 סמיכה של בעל הקרבן על הבהמה, ונכנסים עם הקרבן, ויתנופת
50 חוה ושוק של הבהמה. ובששוא אומר בהמשך הפרשה (שם יג א) וְאִם
51 עָז קָרְבָנוֹ, הפסח הענין בין קרבן של כבש לקרבן של עז, וליפיד על
52 העז שהביאו לקרבן שלמים או פסח שאין מעון הקרבת האלה.
53 מכל מקום מבואר בברייטא זו, שהפסח שעברה שנתו קרב
54 שלמים, ונמצא, שיש אופן שהחטאת תרעה, ואילו הפסח קרב
55 שלמים, וקשה לשמואל שאמר שבאופן זה הפסח רועה.

56 מתרצת הגמרא: (אמר ליה) כי קאמר – מה שאמר שמואל אינו על
57 כל חמש החטאות שדינן למיתה, אלא רק בחטאות אבודין
58 שנתכפרו בעליהן בקרבנות אחרים ואחר כך נמצאו הראשונות.
59 ועל כך אמר שמואל כלל בדיני פסח, שבאופן שחטאת אבודה

שכיפרו בעליה דינה למיתה, הפסח קרב שלמים, ובאופן שיתבאר
להלן שהחטאת רועה, אף הפסח רועה. אך בחטאות דחויין, כגון
שעברה שנתן והן עומדות לפנינו ונדחו מהקריבה, לא אמר שמואל
את דבריו, ואכן בזה דין הפסח שונה מחטאת, שהחטאת תרעה
והפסח קרב שלמים, וכפי שנתבאר בקושיית רב יוסף.

שבה ומקשה הגמרא: והרי גם בקרבן אבוד יש להקשות, כי
משפחת לה – וכי אתה מוצא שבכל אופן שבחטאת דינה שתרעה,
אף בפסח רועה, והרי אבודה בשעת הפרשה לרבנן – והרי חטאת
שאבדה בקריבה אבודה הפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה
קודם הקרבת השניה, לשיטת חכמים (תמורה כב), דינה דלרעה
אלא – שהולכת לרעה, דתנן – ששנינו במשנה (תמורה שם), הפריש
חטאתו ואברה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה קודם
שנתכפר בשניה, והרי שתייהן עומדות ומוקדשות לחטאת, הדין
הוא שאחת מהן תקרב, ושניה תמות, דכרי רבי. וחכמים אומרים,
אין החטאת מתה משום שכיפרו בעליה, אלא באופן שהיתה
אבודה בשעת כפרה ונמצאת לאחר שנתכפרו הפעלים בחטאת
השניה. ומדויק, הא – אבל אם נמצאת קודם שנתכפרו הפעלים,
כיון שאינה מתה היא מותר חטאת, ומותר חטאת רועה. ואילו
בפסח באופן כזה, היכא – [היכן] דאמר ודאי אבוד בשעה שהפריש
אחר תחתיו, ונמצא הראשון לאחר חצות, שהוא זמן השחיטה
הקובע עליו שם פסח כדברי רבי זירא לעיל (צז), אך היה זה קודם
השחיטה של השני, שעדיין לא יצאו הבעלים ידי חובת הקרבת
הפסח, קרב הראשון לשלמים. ונמצא, שפסח האבוד בשעת
הפרשה, ועומד לפנינו בשעת כפרה, קרב שלמים [אם היה אבוד
בחצות], ואילו חטאת אבודה בשעת הפרשה, ועומדת לפנינו
בשעת הקריבה, תרעה לדעת חכמים, וכיצד אמר שמואל שבכל
אופן שבחטאת רועה אף בפסח רועה.

מתרצת הגמרא: דין זה הוא רק לשיטת חכמים, ואילו שמואל כריבי
כבידא ליה – [הוא סובר] דאמר שחטאת אבודה למיתה אלא
– הולכת, כפי שנתבאר במשנה הנוכחת, ולכן אופן זה הוא בכלל
תחילת דבריו, שכל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים. ולהלן
יתבאר מהו האופן שבו אמר שמואל שהחטאת רועה.

שבה ומקשה הגמרא: וכי אפשר לקיים כלל זה, והא – [והרי] כל
חטאת אבודה, לדעת רבי דינה שמתה, ואף אם נמצאת קודם זמן
הקרבתה, ואילו בפסח שאבד, היכא – [היכן] דאמר קודם חצות,
והפריש אחר, ונמצא הראשון קודם חצות, שנמצא קודם הזמן
הראוי לשחיטת הפסח, אינו קרב שלמים אלא רועה, ונמצא שיש
אופן שחטאת אבודה מתה והפסח רועה, והרי זה סותר את הכלל
שאמר שמואל.

מתרצת הגמרא: פסח שאבד ונמצא קודם חצות, כיון שכשנמצא
עדיין אינו ראוי להקריבה, ובעת תחילת זמן ההקריבה הוא לפנינו,
לאו אבוד הוא – אינו נחשב 'אבוד' כלל, ואף אם הפריש אחר
תחתיו קודם שנמצא, כיון דבדבריו דרבא לגבי חטאת, דאמר רבא,
אבידת לילה – חטאת שאבדה בלילה שלפני יום הקרבתה, והפריש
אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה כשהאיר היום שהוא זמן
הקרבתה, לאו שמה – אינה נחשבת אבודה, שהרי הלילה אינו זמן
הקרבה, ונמצא שאבדה קודם תחילת זמן הקרבתה, וכשהחל זמן
ההקריבה כבר היתה לפנינו, ואף לרבי אין דינה למיתה אלא רועה.
ודברי שמואל אינם עוסקים כלל באופן זה, שהרי דיבר רק על
אבודים, וכפי שתירצה הגמרא לעיל, ואופן זה אינו נחשב אבוד.
הגמרא מבארת על איזה אופן אמר שמואל 'כל שבחטאת רועה
בפסח רועה'. שואלת הגמרא: כיון ששמואל דיבר רק על אבודים,
אלא אופן שחטאת אבודה רועה לשיטת רבי, ששמואל סובר
כמותו, היכי משפחת לה – היכן מצינו אותו, ועל מה אמר שמואל
שכל שבחטאת רועה אף בפסח רועה, הרי אם חטאת אבדה ביום
והפריש אחרת תחתיה, סובר רבי שאף אם עדיין לא נתכפרו
הבעלים דינה למיתה, ואילו אם אבדה בלילה, אינה נחשבת
אבודה כלל כפי שנתבאר.

פסחים דף צו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קפה

מתרצת הגמרא: שמואל פָּרַח סְבִירָא לִיה – סובר כרבה, דְּאָמַר
(וש) שרק הַשְּׁחִיטָה של השני קִבֵּעַ את הראשון להיות דחוי, ולא
שעת חצות, ולשיטתו בכל פעם שהאבוד נמצא וקיים לפנינו
בשעת שחיטת השני, נדחה מהקרבה וירעה. וזו כוונת שמואל
בדבריו 'כל שבחטאת רועה גם בפסח רועה', שכן בפסח ובין
בחטאת, אם היתה הבהמה אבודה בשעת הפרשת האחרת,
ונמצאה האבודה קודם שהתכפר באחרת, האבודה רועה.
מקשה הגמרא: וְהָאֵל מְדַקְדָּק רַבִּי יוֹחָנָן עָלָה – והרי מכך שאמר
רבי יוחנן על דברי שמואל, שְׁאִין הַפֶּסַח האבוד קָרֵב לְשִׁלְמִים אֵלָא
באופן שְׁנִמְצָא לאחר הַשְּׁחִיטָה של הפסח השני, אֵמָל אם נמצא
קִוְדָם הַשְּׁחִיטָה של השני לֹא קרב הראשון אלא רועה, אֵלָמָא –
ומוכח שלדעתו הַשְּׁחִיטָה של השני קִבֵּעַ את הראשון כדחוי, מִפְּלִל
– ומשמע מזה, דְּשִׁמּוּאֵל שחלק עליו סָבַר שזמן חֲצוֹת קִבֵּעַ את
הראשון להדחות, ולא השחיטה, שהרי מלשון רבי יוחנן שהאבוד
קרב שלמים רק אם נמצא אחר שחיטת השני, משמע שלשמואל
קרב שלמים גם אם נמצא קודם השחיטה, כיון שחצות קובע ולא
השחיטה, וכיון שבחצות היה אבוד, לא נקבע להדחות וקרב
שלמים. ומבואר שלשיטת שמואל האבוד בעת ההפרשה, אף
שבזמן ההקרבה היה לפנינו, קרב שלמים כרבי זירא ובלבד שהיה
אבוד בחצות, ומוכח שאינו סובר כרבה. ואם כן שבה הקושיא,
כיצד אמר שמואל כל שבחטאת רועה בפסח רועה, הלא חטאת
שהיתה אבודה בשעת הפרשה ונמצאה קודם כפרה, רועה, ואילו
פסח באופן זה, קרב שלמים.
הגמרא מתרצת את דברי שמואל באופן אחר: אֵלָא, שְׁמּוּאֵל פָּרַח
סְבִירָא לִיה [–הוא סובר], דְּאָמַר (תמורה כב) שחטאת אֲבֻדָּה לְמִיתָה
אֵלָא [–הולכת], וחלק על חכמים שאמרו שאין חטאת אבודה
מתה אלא אם נמצאת אחר שהתכפרו הבעלים באחרת, ולכן
חטאת ופסח אבודים הם בכלל תחילת דברי שמואל, שכל
שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים.
מקשה הגמרא: וְהָאֵל כָּל החטאות הַאֲבֻדִין לְשִׁיטָה רַבִּי מְתִין, ואף
אם נמצאת קודם זמן הקרבתה, ולא מצינו אופן שהחטאת רועה,
וְאִילוּ בַּפֶּסַח, חִיקָא דְּאָבַד קִוְדָם חֲצוֹת והפריש אחר, וְנִמְצָא הראשון
קִוְדָם חֲצוֹת, שנמצא קודם הזמן הראוי לשחיטת הפסח, אחד משני
הפסחים העומדים לפנינו יקרב, והשני רִוְעָה, ונמצא שיש אופן
שחטאת אבודה מתה והפסח רועה, והרי זה סותר את הכלל
שאמר שמואל.
מתרצת הגמרא: קִפְּרָה שמואל, שהאבוד קִוְדָם חֲצוֹת לֹא אֲבֻד
הוא – אינו נחשב לאבוד, כיון שכשנמצא עדיין אינו ראוי
להקרבה, ושמואל כלל לא דיבר על אופן זה אלא על אבודים
בלבד.
מתירוך זה ואילך, אף הלשון השניה המשיכה לדון בדברי שמואל
מיתקנת את הקושיא והתיורצו שזכרו בלשון הראשונה, עד שהיא
מסיקה ששמואל סבר כרבי שמעון, שחטאת שכיפרו בעליה
לעולם מתה, וכל דברי שמואל היו רק 'כל שבחטאת מתה בפסח
קרב שלמים', וכלל לא אמר 'וכל שבחטאת רועה אף בפסח
רועה', וְקִפְּרָה שמואל שזמן חֲצוֹת קִבֵּעַ את הבהמה להדחות.
והחיידוש בדבריו הוא, שפסח שנמצא אחר חצות יקרב שלמים
[ולא ירעה כשיטת רבי יוחנן], מפני שחצות קבע.

משנה

המשנה מבארת דין המפריש בהמה לקרבן פסח כשאינה זכר בן
שנה שראויה לכך: הַמִּפְרִישׁ כבשה או עז נִקְרָה לְקַרְבָּן פֶּסַח, או
שהפריש לשם כך איל או עז יָכַר בֵּן שְׁתֵּי שָׁנִים, שאינו ראויים
לקרבן פסח, יִרְעָה הקרבן שהפריש עַד שִׁשְׁתָּהּ – שיפול בו מום
הפוסלו מקרבן, וְיִמְכַר לחולין, וְיִפְּלוּ דָמָיו לַדֶּבֶה לְשִׁלְמִים – יביא
בדמי מכירתו קרבן שלמים הבאים בנדבה. והטעם שאינו קרב
בעצמו לשלמים, כיון שההפרשה לשם פסח קבעתו לקרבן פסח,
ואז הרי אינו ראוי לכך, ולכן נדחה מהקרבה. ואף שמתחילתו היה
דחוי, דינו כקרבן שנקבע ונדחה, שאינו קרב בעצמו לשלמים אלא
מקריבים בדמיו.

משיבה הגמרא: אף לרבי מצינו אופן שהחטאת רועה, בְּדַבְרֵי
רַבִּי אוֹשְׁעִי, דְּאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִי, אדם החייב חטאת אחת, והפריש
שְׁתֵּי חֲטָאוֹת לְאֲחֵרִיתָהּ, כלומר, שאם תאבד אחת מהן יתכפר
בשניה, ואמר 'אחת מבהמות אלו תהא חטאת והאחרת
לאחריות', מִתְּכַפֵּר בְּאַחַת מֵהֶן, וְשִׁנְיָה תִרְעָה עד שיפול בה מום
ותמכר ויקנה בדמיה עולות נדבה.
מקשה הגמרא: וְהָאֵל [–הלא] אִילוּ היה בְּקַרְבָּן פֶּסַח כִּי הָאֵל גִּוְנָא –
באופן זה, שהפריש שני פסחים לאחריות, האחד קרב לפסח והשני
קָרֵב לְשִׁלְמִים, ואינו רועה, משום שהוא 'מותר הפסח' שדינו לקרב
שלמים, ואף כשרקב הראשון לפסח אין השני נעשה 'דחוי' שדינו
לרעה, שהרי מתחילה הפרישם על דעת שהאחד יקרב לפסח
והשני לשלמים. ונמצא שאם הפריש שני קרבנות לאחריות, אם
היה זה בחטאת, רועה, ואם בפסח, קרב שלמים, ולא על אופן זה
אמר שמואל שכל שבחטאת רועה אף בפסח רועה, ושוב קשה
באיזה אופן אמר זאת.
הגמרא חוזרת בה ומבארת למסקנא את דברי שמואל: אֵלָא, אין
לשאל כיצד מצינו בחטאת אופן שרועה, שכן שְׁמּוּאֵל פָּרַח לְשִׁמְעוֹן
סְבִירָא לִיה [–הוא סובר], דְּאָמַר (תמורה טו) שְׁחָמַשׁ חֲטָאוֹת מִתִּין,
כלומר, שחמש החטאות שהזכירו למיתה, ההלכה היא שמתות
בכל אופן ובכל העניינים שתמצא בהן. ולשיטתו, חטאת שכיפרו
בעליה, בכל אופן מתה ואינה רועה, בין כשאבדה ונמצאת לאחר
כפרה, בין שאבדה ונמצאת קודם כפרה, ובין כשהפרישה
לאחריות [שאם תאבד הראשונה יקריבנה], לעולם מתה הנותרת.
תמדה הגמרא: וְהָאֵל רִוְעָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לִית לִיה כָּלֵל – והרי לרבי
שמעון אין כלל אופן שחטאת רועה, ומה פשר דברי שמואל 'כל
שבחטאת רועה אף בפסח רועה'.
הגמרא מתקנת את דברי שמואל לפי ביאור זה: שְׁמּוּאֵל נָמִי תָּדַא
קָאָמַר – אף שמואל אמר רק דבר אחד, שכל – באופן שְׁבַחֲחַטָּא
מִתָּה, דהיינו באופן שאבדה ונתכפרו בעליה באחרת ונמצאה,
מכל מקום בַּפֶּסַח באותו אופן קָרֵב לְשִׁלְמִים, ואכן כלל לא אמר 'כל
שבחטאת רועה אף בפסח רועה', מפני שהוא סובר כרבי שמעון
שחטאת שכיפרו בעליה לעולם אינה רועה.
נמצא לתירוץ זה, ששמואל בא רק לחדש שכל האבודים בפסח
יקרבו שלמים. מקשה הגמרא: וְאִמָּא קָא מְשַׁמְעֵן לֵן – מה בא שמואל
להשמיענו בזה, הלא כבר שנינו במשנתנו (לעיל צו), שהפסח שאבד
והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון לאחר השחיטה, יקרב
שלמים, והגמרא לעיל פירשה בכוונת המשנה שנמצא לאחר זמן
השחיטה שהוא מחצות, ומבואר מהמשנה שפסח האבוד בחצות
יקרב, והיינו שכל האבודים בפסח יקרב, ומדוע הוצרך שמואל
להשמיענו זאת.
מתרצת הגמרא: שמואל בא לְאִפְסוּקִי [–להוציא] מְדַבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן
(לעיל ע"א), דְּאָמַר שְׁאִין הַפֶּסַח קָרֵב לְשִׁלְמִים אֵלָא זה שאבד ונמצא
לאחר הַשְּׁחִיטָה של השני, אֵמָל אם נמצא קִוְדָם הַשְּׁחִיטָה של השני
לֹא, ואף שהיה אבוד בחצות ירעה. אֵלָמָא – ומוכח מדבריו
שמעשה הַשְּׁחִיטָה של השני, קִבֵּעַ את הראשון כדחוי, וְקָא מְשַׁמְעֵן
לֵן שמואל, שזמן חֲצוֹת קִבֵּעַ את הראשון להדחות. שבכך שאמר
שמואל 'כל שבחטאת מתה', והיינו כרבי שמעון שבכל אופן
שהחטאת אבודה בשעת הפרשת השני, הרי היא מתה, וחיידש
שבאופן זה בפסח קרב שלמים, מוכח מכך, שכל פסח שנחשב
'אבוד', והיינו כשהיה אבוד בחצות, קרב שלמים, אף שנמצא
קודם שנשחט השני, משום שזמן חצות הוא הקובע את הראשון
כדחוי, ושחיטת השני אינה קובעת את הראשון להדחות.
לשון אחרת הדנה בדברי שמואל: לִישָׁנָא אֲחֵרִיתָהּ – לשון אחרת,
מקשה הגמרא לדברי שמואל, כיצד אמרת שכל שבחטאת רועה
גם בפסח רועה, והרי חטאת אבודה שהפריש אחרת תחתיה,
ונמצאת הראשונה קודם שחיטת האחרת, לחכמים (תמורה כב) דינה
לרעה ולא למיתה, וְאִילוּ בַּפֶּסַח באופן זה, דהיינו חִיקָא [–היכן]
דְּאָבַד וְנִמְצָא אַחַר חֲצוֹת אך קִוְדָם הַשְּׁחִיטָה של השני, לא ירעה
אלא יִקְרֵב לְשִׁלְמִים, וכרבי זירא (לעיל צא), ואף על פי שהיה אבוד
בשעת הפרשת השני, וכיצד אמר שמואל שבכל אופן שבחטאת
רועה גם בפסח רועה.